

впливів він зазнає, які соціальні ролі грає і як їх виконує. Це взаємодія всіх сторін особистості досить чітко виявляється й у випадках злочинної поведінки.

Для складання кримінологічної характеристики особистості злочинця у сфері незаконного наркообігу доцільно з'ясовувати такий перелік його властивостей і якостей, які дозволяють встановити причинні зв'язки, що ведуть до характеру злочинної поведінки, кримінального середовища, соціальних інститутів. Тому можна скористатися виробленим у вітчизняній кримінології системним групуванням ознак (структурою особистості злочинця), які відображають наступні особливості: соціально-демографічні; кримінально – правові; морально-психологічні.

Список літератури: 1. Курганов С.И. , Кравченко А.И. Социология для юристов: Учеб. пособие для вузов. М., 2000. 2.Философский словарь /Под ред. И.Т. Фролова. М., 1987. 3.Филонов В. П. Состояние, причины преступности в Украине и ее предупреждение: Монография, Донецк, 1999; 4. Курс кримінології: Загальна частина: Підручник: У 2 кн. /За ред. О.М. Джужи. К., 2001. 5. Платонов К.К. Структура и развитие личности. М., 1986 6. Криминалогия: Общая часть Учебник /Под ред. В.В. Орехова, СПб, 1992. 7. Криминалогия. Учебник для юридических вузов / Под ред. В. Н. Булакова, В.П. Сальникова. СПб, 1998. 8. Криминалогия: учебник /под ред. В.Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. М., 1995. 9.Криминалогия. Учебник /Под ред. Б.В. Коробейникова, Н.Ф. Кузнецова, Г.М. Миньковского. М., 1988. 10. Романов В.В. Юридическая психология. М., 1998.

Надійшла до редакції 03.05.03

В.В. Яременко

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО–РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Одним з факторів, що негативно впливають на ефективність роботи оперативних апаратів органів внутрішніх справ при реалізації оперативно–розшукової інформації, є рівень організації оперативно–розшукової діяльності, який не відповідає потребам сучасної практики. Необхідність кардинальної зміни стану справ в організаційному аспекті прямо впливає з програми реформування МВС України, спрямованої на зміцнення законності і забезпечення наступальності дій у боротьбі зі злочинністю.

Перш ніж, як перейти до питань організації процесу реалізації оперативно–розшукової інформації, коротко зупинимось на основних положеннях теорії ОРД щодо цього питання. Аналіз спеціальної літератури дозволяє зробити узагальнення різних точок зору. На думку О.Г. Лекаря, організація ОРД – це найбільш цілеспрямована за даних умов система використання органів (апаратів) сил, засобів і методів [1].

Д.В. Гребельський вводить у визначення комплексність у застосуванні оперативно–розшукових сил, засобів і методів для ефективного вирішення задач [2, с.38].

А.Б. Утевський оцінює її як систему правових матеріально–технічних (економічних) заходів, що забезпечують зміни оперативної обстановки з урахуванням сучасного стану і перспектив, спеціалізоване і комплексне використання сил, засобів, методів і форм [3, с.22].

Як цілеспрямована діяльність керівників органів внутрішніх справ по створенню оптимальних умов функціонування служб і підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукові функції, по організації взаємодії між ними.... шляхом об'єктивної і глибокої оцінки оперативної обстановки, що складається, прийняття науково обґрунтованих рішень вона розглядається у роботах В.А. Лукашова [4, с.6].

Загальним для усіх міркувань є те, що вони передбачають при комплексному використанні сил, засобів і методів з урахуванням оперативної обстановки, підвищення ефективності роботи шляхом управлінського впливу. Оперативно-розшукова інформація при цьому, як ми відзначили, є інструментом управління системи ОРД.

Таким чином, організація, що розуміється у всіх зазначених значеннях або в одному з них, має тісний зв'язок з ефективністю ОРД. Вона виступає як основа ефективності, її умова і її параметр. Як основа ефективності, організація являє собою форму, зовнішню сторону існування і функціонування оперативно-розшукової діяльності, поза якою принципово неможлива її цілеспрямованість і результативність. Як умова ефективності, організація виступає у вигляді необхідного ресурсу, що вимірюється з позицій необхідності і достатності, щодо якого ставиться питання про порівняння з конкретизованими оперативно-розшуковими цілями певного суб'єкта ОРД. Нарешті, як параметр ефективності, організація виступає у вигляді організованості, що охоплює різні сторони системи і яку розуміємо як ступінь використання всіх її внутрішніх можливостей, як якість її стану у певних рамках*.

Виходячи зі сказаного, під організацією в розглянутому випадку, ми розуміємо найбільш доцільну при певних обставинах систему застосування тактичних прийомів з метою ефективного вирішення оперативно-тактичних і інших задач.

Саме від правильного розв'язання організаційних задач, високого рівня управління залежить правильне розміщення оперативно-розшукових сил, засобів, їх висока оперативна готовність, уміле поєднання оперативно-розшукових і слідчих дій при розкритті злочинів, комплексне застосування

* Необхідно зазначити, що на практиці всі названі зв'язки організації з ефективністю переплітаються, «накладаються» один на одного й у той же час діють самостійно. Наприклад, організаційні форми (окремі апарати) як умова ефективності, її ресурс можуть бути недостатні за обсягом, але характеризуватися організованістю як власним станом. Зв'язки і співвідношення організації з ефективністю ОРД можуть виявлятися по-різному. Обсяг організаційних ресурсів (кількість оперативних апаратів і оперативних працівників, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність) визначає значною мірою кількісні параметри ОРД. Організованість же цих ресурсів впливає скоріше на якість оперативно-розшукової діяльності, правильність цілепокладання, своєчасність і повноту необхідного забезпечення, рівень її реалізації, хоча зрозуміло, жорстко розмежовувати якісну і кількісну сторони не можна. Тому, на наш погляд, організацію оперативно-розшукової діяльності необхідно розглядати як процес цілісний, розділяючи її лише умовно в ґносеологічних цілях.

розшукових можливостей усіх служб і підрозділів системи органів внутрішніх справ. Не буде перебільшенням сказати, що успішні тактичні дії по попередженню і розкриттю злочинів, розшуку і затриманню злочинців можливі лише в рамках наукової організації ОРД. Остання впливає на рівень розвитку тактичної думки, визначає цілеспрямованість і дієвість тактичних прийомів оперативно-розшукових дій.

Слід зазначити, що й у самій тактиці помітне місце займають елементи організаційного характеру. Конструктивна оперативно-розшукова діяльність керівного й оперативно-начальницького складу органів внутрішніх справ неминує припускає вирішення таких питань, як підготовка сил і засобів до оперативного використання, організація оперативної взаємодії, постановка конкретних задач у рамках загального задуму й ін.

Сказане свідчить про те, що об'єктом оперативно-розшукової тактики можна вважати як найбільш ефективні організаційні форми, способи і тактичні прийоми використання оперативно-розшукових сил, засобів і методів, з одного боку, так і методи оперативно-розшукового управління цими силами і засобами при здійсненні комплексних оперативно-розшукових заходів, що мають метою попередження, розкриття злочинів, розшук і затримання винних осіб, з іншого боку.

Оперативно-розшукове управління у спеціальній літературі розглядається як поточна оперативно-розпорядницька діяльність керівників органів внутрішніх справ і їхніх оперативних апаратів, правильною оцінкою інформації, що надходить, про факти злочинних проявів і осіб, які становлять оперативний інтерес, прийняттям на цій основі оперативно-розшукових рішень, доведенням їх до виконавців, підтримкою безперервної тактичної взаємодії сил і засобів, внесенням уточнень у плани оперативно-розшукових заходів і т.п.

Ефективність управління, як ми відзначали, багато в чому залежить від інформаційного забезпечення й значною мірою визначається його цілями, досягненням яких забезпечується стійкість системи або її зміна в необхідному напрямку. Цілі управління не тотожні цілям реалізації оперативно-розшукової інформації в ОРД і попередньому слідстві, хоча також спрямовані на досягнення тих же кінцевих результатів.

Список літератури: 1. Лекарь А.Г. Основы организации предотвращения преступлений органами внутренних дел: Учебное пособие. Ташкент, 1988. 2. Гребельский Д.В. Теоретические основы и организационно-правовые проблемы ОРД органов внутренних дел. М., 1979. 3. Утевский А.Б. Организация и тактика ОРД органов внутренних дел на транспорте и научно-практические меры повышения ее эффективности: Автореф. дисс.... докт. юрид. наук. М., 1986. 4. Лукашов В.А. Сущность и задачи организации ОРД органов внутренних дел. Омск, 1982.

Надійшла до редколегії 25.07.03